

• ANALİZ

Mısır-Körfez Ekseni: Stratejik İttifak mı yoksa Durumsal Ortaklık mı?

Can Acun, Mohamed El Gaby

MISIR-KÖRFEZ EKSENİ: STRATEJİK İTTİFAK MI YOKSA DURUMSAL ORTAKLIK MI?

CAN ACUN
MOHAMED EL GABY

COPYRIGHT © 2025

Bu yayının tüm hakları Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları (SETA) Vakfı'na aittir. SETA'nın izni olmaksızın yayının tümünün veya bir kısmının elektronik veya mekanik (fotokopi, kayıt ve bilgi depolama vd.) yollarla basımı, yayımı, çoğaltılması veya dağıtımı yapılamaz. Kaynak göstermek suretiyle alıntı yapılabilir.

Bu yayındaki fikirler tamamen yazarına aittir ve SETA Vakfı'nın yayın politikasını yansıtmayabilir.

ISBN: 978-625-96864-7-9

Editörya: Ebrar Üzümcü, Berrin Çalışkan, Mustafa Said İşeri
Mizanpaj: Erkan Söğüt

SETA | SİYASET, EKONOMİ VE TOPLUM ARAŞTIRMALARI VAKFI

Nenehatun Cd. No: 66 GOP Çankaya 06700 Ankara TÜRKİYE
Tel: +90 312 551 21 00 | Faks: +90 312 551 21 90
www.setav.org | info@setav.org | @setavakfi

SETA | İstanbul

Defterdar Mh. Savaklar Cd. Ayvansaray Kavşağı No: 41-43
34050 Eyüpsultan İstanbul TÜRKİYE
Tel: +90 212 395 11 00 | Faks: +90 212 395 11 11

SETA | Washington D.C.

1025 Connecticut Avenue, N.W., Suite 410
Washington D.C., 20036 USA
Tel: 202 223 98 85 | Faks: 202 223 60 99
www.setadc.org | info@setadc.org | @setadc

SETA | Berlin

Kronenstrasse 1, 10117 Berlin GERMANY
berlin@setav.org

SETA | Brüksel

Avenue des Arts 6, 1000 Bruxelles BELGIUM
Tel: +32 2 313 39 41

İÇİNDEKİLER

ÖZET | 7

GİRİŞ | 8

**EKSEN İÇİNDEKİ ORTAK GÖRÜŞLER
VE ÇIKARLAR | 10**

İran'a Yaklaşım | 10

İslami Gruplara Yaklaşım | 10

İsrail'e Yaklaşım | 11

Uluslararası Arenadaki Değişim | 11

Eksendeki Ekonomik İlişkiler | 12

**EKSEN İÇİNDEKİ ÇAKIŞAN GÖRÜŞLER
VE ÇIKARLAR | 13**

Suriye'ye Yaklaşım | 13

Kızıldeniz'deki Jeopolitik Rekabet | 14

Sudan'a Yaklaşım | 18

Ekonomik Yarış ve Anlaşmazlıklar | 19

SONUÇ | 21

Bu analiz Mısır-Körfez eksenli ittifakı içindeki stratejik ilişkinin dinamiklerini inceleyerek Mısır, Suudi Arabistan ve Birleşik Arap Emirlikleri arasındaki etkileşimlere odaklanmaktadır.

ÖZET

Küresel dinamiklerin sürekli değiştiği ve belirsizliklerin derinleştiği bir çağda Ortadoğu da kendine özgü zorluklarla yüzleşmektedir. Bölgedeki ittifaklar, etki alanları ve fay hatları sıklıkla harekete geçmektedir. Böylesine istikrarsız bir ortamda Mısır karşı karşıya geldiği zorluklara rağmen yeni bir dış politika paradigması formüle ederek bu stratejik kaosu üstesinden gelmeye çalışmaktadır.

Bu analiz Mısır-Körfez eksenli ittifakı içindeki stratejik ilişkinin dinamiklerini inceleyerek Mısır, Suudi Arabistan ve Birleşik Arap Emirlikleri (BAE) arasındaki etkileşimlere odaklanmaktadır. Bu ilişki son on yılda bölgedeki değişen koşullar nedeniyle sayısız iniş çıkışlar yaşamış olsa da en önemli ittifaklardan biri olmaya devam etmektedir. Analiz taraflar arasındaki bağı kalıcı bir stratejik ittifak mı yoksa yalnızca hakim güç dinamiklerine bağlı geçici bir ortaklık mı olduğuna dair fikir vermeyi amaçlamaktadır. Ayrıca Mısır-Körfez ittifakının doğasını etkileyen temel faktörleri değerlendirmekte ve taraflar arasındaki fikir birliği ve anlaşmazlıkların ana noktalarını vurgulamaktadır.

GİRİŞ

Son on yıldır Ortadoğu'daki kritik gelişmelerde önemli rol oynayan Mısır, Suudi Arabistan, BAE ve Bahreyn'den oluşan Mısır-Körfez dörtlü eksenini günümüzde büyük meydan okumalarla karşı karşıyadır. Nisan 2025'te Mısır Cumhurbaşkanı Abdülfettah Sisi, Katar ve Kuveyt'i kapsayan bir "Körfez" turu yapmış ancak dikkat çekici bir şekilde bu tur Suudi Arabistan veya BAE'yi içermemiştir. Bu durum Kahire, Riyad ve Abu Dabi yönetimleri arasında iddia edilen anlaşmazlığa işaret etmektedir. Aslında Arap dünyası ve Ortadoğu'daki en stratejik ilişkilerden biri olarak kabul edilen Mısır-Körfez ilişkileri, Soğuk Savaş sırasında Kahire'nin Tel Aviv ile barış anlaşması imzalamasının ardından Doğu Blokundan ayrılmasıyla başlamıştır. Sonraki aşamada İkinci Körfez Savaşı sırasında Mısır'ın Kuveyt'i destekleyici tutumuyla bu ilişki önemli ölçüde güçlenmiştir.

Körfez ülkeleri Mısır'ı Arapların ağırlık merkezi ve stratejik derinliği olarak görmektedir. Nitekim Arap dünyası nüfusunun dörtte birini barındıran Mısır aynı zamanda bölgenin kültürel ve siyasi birikimini yansıtır. Buna ek olarak Mısır, Körfez ülkelerinin ihtiyaç duyduğu çeşitli alanlarda nitelikli ve disiplinli iş gücünün kaynağını da oluşturmaktadır. Nitekim Mısır 1960'lardan itibaren

Körfez ülkelerinin ihtiyaç duyduğu doktor, mühendis, hakim, akademisyen, öğretmen, işçi ve zanaatkar gibi eğitilmiş ve kalifiye iş gücünü sağlamıştır.¹ Ayrıca Körfez ülkeleri Arap dünyasının en büyük ordusu olarak kabul edilen Mısır ordusunu Arap coğrafyasının emniyet supabı olarak görmektedir. Bu varsayım Sisi'nin 2014'teki konuşmasıyla doğrulanmıştır. Nitekim Sisi on bir yıl önce gazeteci Zeina Yazıcı ile yaptığı bir televizyon röportajında "Herhangi bir Arap ülkesi tehdit edilirse Mısır ne yapar?" sorusuna şu yanıtı vermiştir:

"Mısır ordusu güçlüdür, tehdit edici değil koruyucu rasyonel bir güce sahiptir. Çağrıldığımızda yol mesafesi oradayız. (...) Biz buradayken kimse tehdit edilemez."²

Sisi bu yanıtla Körfez ülkelerinin güvenini pekiştirmiştir. Mısır açısından ise Körfez ülkeleri önemli bir döviz rezervi kaynağı olmuştur. 1970'lerden itibaren Körfez'de çalışan Mısırlıların gönderdiği havaleler Mısır ekonomisinin omurgasını oluşturmaktadır. Ayrıca Körfez ülkelerinin Mısır'a yaptığı yaklaşık 80 milyar dolarlık yatırım ülkeye gelen doğrudan yabancı yatırımın en önemli kaynağını oluşturmaktadır.³ Mesela Körfez ülkeleri 1990 sonrasında Mısır'ın yaşadığı dış borç krizinde çözüme katkıda bulunmuş ve 1990'lardaki zorlu mali kriz sırasında Mısır ekonomisinin canlanmasına yardımcı olmuştur. 2011 sonrasında Arap Baharı süreci Körfez ülkeleri için de –özellikle Körfez'in en önemli müttefiklerinden biri olan Hüsnü Mübarek'in devrilmesiyle– bir kabaşa dönüşmüştür. Ancak Mısır'da yaşanan devrim sürecinin ardından iktidara gelen Askeri Konsey hükümetinin geçiş döneminde Körfez ülkelerinin Mısır ekonomisine verdiği desteğin devam etmesi, Körfez ülkeleri ile Mısır ordusu arasındaki stratejik ortaklığı teyit etmiştir.

Bu dönemde İslami hareketlerin birçok Arap ülkesinde iktidara gelmesi Körfez ülkeleri tarafından tehdit olarak algılandı; bu durum Katar dışındaki Körfez ülkelerinin 2013'te Mısır'da gerçekleşen askeri müdahale ve rejim değişikliğini desteklemesine zemin hazırlamıştır. Körfez ülkeleri bu çerçevede 2013'ten sonra Mısır'daki askeri rejimin uluslararası toplum tarafından tanınmasına katkıda bulunmuştur. Örneğin Suudi Arabistan, Sisi rejimine destek toplamak için deneyimli Dışişleri Bakanı Suud Faysal'ı Batı başkentlerine göndermiştir. Bu gelişmelerden yola çıkarak 2014'ün Mısır-Körfez dörtlü stratejik ittifakının başlangıcı olarak kabul edildiği söylenebilir.

2014'ün Mısır-Körfez dörtlü stratejik ittifakının başlangıcı olarak kabul edildiği söylenebilir.

1. Abdullah Şaycı, "Mısır-Körfez İlişkilerinin Stratejik İlişkiye Dönüşmesinin Önündeki Engeller", Arabi 21, 13 Şubat 2023, <https://arabi21.com/story/1493780>, (Erişim tarihi: 10 Haziran 2024).

2. İsra Halid, "Yol Mesafesi: 2014'te İlk Kez Tanıtılan ve 2023'te Ortaya Çıkan Bir Başkanlık İfadesinin Hikayesi", al-Masry al-Youm, 19 Ocak 2023, <https://www.almasryalyoum.com/news/details/3005723>, (Erişim tarihi: 10 Haziran 2024).

3. "Ekonomist: Körfez Ülkelerinin Mısır'a Yatırımları Yaklaşık 80 Milyar Dolara Ulaştı", Akhbar el-Yom, 16 Nisan 2025, <https://akhbaryom.com/news/newdetails/4597080/1>, (Erişim tarihi: 10 Haziran 2024).

EKSEN İÇİNDEKİ ORTAK GÖRÜŞLER VE ÇIKARLAR

İRAN'A YAKLAŞIM

İran'a yönelik perspektif Körfez-Mısır ortaklığındaki en kritik konulardan biridir. Çünkü dört ülke de Tahran'ın bölgedeki etkisi konusundaki endişeleri paylaşmaktadır. Bu ülkeler Tahran ile resmi ilişkilerini sürdürseler de “Şii yayılımı”nı güvenlik gündemlerine yönelik en önemli tehditler arasında görmektedir.⁴ Bu bağlamda Mısır-Körfez ittifakının en kritik aşaması 2015'te Körfez ülkelerinin Husilere karşı Suudi Arabistan'ı desteklemesiyle başlayan Yemen iç savaşıyla yaşanmıştır. Sisi'nin ortak Arap gücü oluşturma çağrısının yanında Mısır ordusu da bazı hava ve deniz kuvvetleriyle Kararlılık Fırtınası Harekatı'na katılmıştır. Husiler, Suudi Arabistan'ın yanı sıra BAE ve özellikle Şii çoğunluğun yaşadığı Bahreyn için de doğrudan tehdit oluşturmaktadır. 2011'de Şii grupların Bahreyn rejimine karşı isyan girişiminde bulunduğu hatırlanmalıdır. Husiler aynı zamanda Kızıldeniz'in güney girişinde de BAE ve Mısır'ın çıkarları için stratejik tehdit oluşturmaktadır. Bu nedenle bu ülkeler –başta Husi saldırılarından ekonomisi fazlasıyla etkilenen Mısır olmak üzere– bölgedeki güçlerini ve varlıklarını artırmaktadır.⁵

İSLAMİ GRUPLARA YAKLAŞIM

Dört ülkenin de gündeminde olan ortak konulardan en belirgin olanı İslamcı gruplara karşı düşmanca tavidir. İslami hareketler her biçimiyle bu ülkelerin güvenlik gündemlerine yönelik en önemli tehditlerden birini oluşturmaktadır. 1970'ler ve 1980'lerde İslamcı gruplara karşı görece olumlu bir tutum sergileyen bu ülkeler özellikle 11 Eylül 2001 saldırıları ve Arap Baharı devrimlerinin ardından bu gruplara yönelik yaklaşımlarını kökten değiştirerek açık bir düşmanlığa yönelmiştir.

İslamcılık ideolojisine karşı düşmanlık, Mısır ve BAE'nin Libya'daki seçilmiş hükümetlere karşı darbeci General Halife Hafter'i desteklemesinin başlıca nedenidir. Benzer şekilde Abu Dabi ve Kahire yönetimleri Sudan'da Müslüman Kardeşler'in bir uzantısı olarak gördükleri Ömer Beşir'e karşı olumsuz bir tutum benimsemiştir. BAE'nin Muhammed Hamdan Dagalo (Hemedti) liderliğindeki Hızlı Destek Güçlerine yönelik desteği aynı zamanda İslamcı gruplara karşı duyduğu düşmanlığın bir göstergesidir. Zira BAE, Sudan Silahlı Kuvvetlerini Sudan İslam Cephesi ve Müslüman Kardeşler'e bağlı eski Sudan rejiminin bir parçası olarak görmektedir.

4. “Şii hilali” sadece Ortadoğu'daki Şii nüfusun yoğun olduğu bölgeleri tanımlamakla kalmaz aynı zamanda Şiileri birleştirme hedefini ve İran'ın etkisinde kalan alanları da anlatmaktadır. Bu kavram bölgedeki Şiilerin artan siyasi etkisini de vurgulamaktadır.

5. “Mısır: Husilerin Gemilere Yönelik Saldırıları Bize 6 Milyar Dolar Zarara Mal Oldu”, Sky News Arabia, 2 Kasım 2024, <https://www.skynewsarabia.com/middle-east/1752175>, (Erişim tarihi: 1 Ocak 2025).

BAE ve Mısır'ın siyasal İslam'a yönelik bu düşmanlığı Gazze'ye ve özellikle Hamas'a ilişkin tutumlarını da etkilemektedir. Nitekim Mısır, Hamas'ı 2014'te terör örgütü olarak ilan etmiş ancak daha sonra bu kararını geri almıştır. Bununla birlikte her iki ülke de Gazze'nin kontrolünün Filistin yönetimine devredilmesi ve Hamas'ın iktidardan uzaklaştırılması konusunda hemfikirdir. Bu ortak vizyonun iki ülkeyi daha önce Katar ve Türkiye'yi boykot etmeye yönelttiği de hatırlanmalıdır.

İSRAİL'E YAKLAŞIM

Mısır-Körfez eksenindeki ülkeler İsrail ile barışı korumayı ve çatışmalardan kaçınmayı kabul etmiştir. Bu ortak bakış açısı 2002 Arap Barış Girişimi'ne dayanmaktadır.⁶ Bu ülkeler 1991'deki Madrid Barış Konferansı ve 1993'teki Oslo Anlaşması'ndan bu yana İsrail'e karşı sürdürülen düşmanlık ve direnişin çözüme yol açmayacağına inanmış durumdadır. Bu nedenle İsrail ile iki devletli çözüme dayalı müzakereleri Filistin meselesini çözmenin bir yolu olarak görüyorlar. 1994'te İsrail ile Vadi Araba Anlaşması'nı imzalayan Ürdün de aynı kanaate sahiptir.⁷ Ancak 2020'den sonra İsrail ile yeni bir dönem başlamıştır. Zira o yıl İsrail ile BAE, Bahreyn, Sudan ve Fas arasında medyada İbrahim Anlaşmaları olarak bilinen normalleşme anlaşmalarına tanık olunmuştur.⁸ Ayrıca İsrail ile Suudi Arabistan arasında imzalanması beklenen ve Gazze saldırıları nedeniyle ertelenen normalleşme anlaşmasını da göz önünde bulundurmaya gerekir. Bu ortak vizyon aynı zamanda bu ülkelerin Hamas'a yönelik düşmanlıklarına da katkıda bulunmaktadır. Bu ülkeler Hamas'ın barış süreci ve müzakerelerin önünde bir engel olduğunu ve Arap dünyasının değil dış aktörlerin çıkarlarına hizmet ettiğini düşünmektedir.

Mısır-Körfez eksenindeki ülkeler İsrail ile barışı korumayı ve çatışmalardan kaçınmayı kabul etmiştir.

ULUSLARARASI ARENADAKİ DEĞİŞİM

Uluslararası sistemin değişen koşulları göz önüne alındığında Mısır-Körfez eksenindeki ülkeler uluslararası ilişkiler çemberinin genişletilmesi, stratejik ortaklıkların çeşitlendirilmesi ve ABD'ye tek taraflı bağımlılıktan kaçınılması gerektiği görüşünü paylaşmaktadır. Bu minvalde son yıllarda bu ülkeler Rusya, Çin, Türkiye, İsrail ve Avrupa Birliği ile de stratejik ortaklıklar kurmuştur. Bu stratejik ortaklık çeşitlendirme inisiyatifi uluslararası sistemdeki dönüşümler sonucu ortaya çıkan yeni ekonomik zorunluluklardan kaynaklanmaktadır. Özellikle ABD'nin giderek

6. Arap Barış Girişimi, Suudi Arabistan Kralı Abdullah bin Abdülaziz tarafından 2002'de tanıtılan bir Ortadoğu barış planıdır. Amacı 1967 sınırlarına dayanan, uluslararası alanda tanınan bir Filistin devleti kurmaktır. Girişim ayrıca mültecilerin geri dönüşünü kolaylaştırmayı ve İsrail'in işgal altındaki Golan Tepeleri'nden çekilmesini sağlamayı amaçlamaktadır. Karşılığında Arap devletleri İsrail'i tanıyacak ve onunla ilişkilerini normalleştirecektir.

7. Ürdün, bu eksenin ülkeleriyle birçok konuda eş güdüm içindedir.

8. Jared Kushner tarafından hazırlanan İbrahim Anlaşmaları, Hz. İbrahim'in torunları olarak Araplar ve İsraililer arasında ortak mirasa dayanan kalıcı bir barış hedeflemektedir.

Körfez-Mısır eksenindeki ülkelerin kendi aralarındaki ilişkilere bakıldığında bu eksenindeki en önemli iki ülke olan Suudi Arabistan ve BAE'nin, Mısır'ın Körfez ülkelerindeki en büyük ticaret ortakları olduğu görülmektedir. Nitekim Mısır'ın Körfez ülkelerine yaptığı ihracatın yaklaşık yüzde 82'si bu iki ülkeye giderken aynı zamanda Mısır'ın Körfez'den yaptığı ithalatın üçte ikisinden fazlası da bu iki ülkeden gelmektedir.¹⁴ Bu durum üç ülke arasındaki ekonomik iş birliğinin gücünü yansıtmaktadır. Mısır ile bu ülkeler arasındaki muazzam ticaret hacmine ve Kahire'nin bu ülkelerden aldığı önemli yardım, hibe ve mevduatlara ek olarak Körfez ülkelerinde çalışan Mısırlıların ülkelere gönderdiği paralar Mısır'a gelen en önemli döviz girişlerinden biridir. 2017'den 2022'ye kadar beş yıl boyunca Mısır'a yıllık ortalama 19 milyar doları aşan para girişinin büyük bir kısmı bu girdinin yaklaşık yüzde 52'sini oluşturan Suudi Arabistan'dan gelmiştir.¹⁵ Suudi Arabistan'ın Mısırlı işçiler için birincil varış noktası olduğunu ve yaklaşık 3,5 milyon Mısırlıya ev sahipliği yaptığı tahmin edilirken bu sayının 2017'de verilen toplam yurt dışında çalışma izinlerinin yaklaşık yüzde 52'sini oluşturduğunu bilinmektedir.¹⁶

EKSEN İÇİNDEKİ ÇAKIŞAN GÖRÜŞLER VE ÇIKARLAR

SURİYE'YE YAKLAŞIM

Mısır, Suudi Arabistan ve BAE arasındaki çatışan görüşlerin ortaya çıktığı en önemli konulardan biri Suriye krizidir. Mısır, Suriye devriminin başlangıcından itibaren bu sürece şüpheyle bakmış ve Suriye muhalefetine karşı güvensizlik beslemiştir. Nitekim Kahire yönetimi Arap Baharı devrimlerini bölgedeki ulus devletleri zayıflatmak, parçalamak ve topraklarını bölmek için bir proje olduğunu düşünmektedir. Bu bakış açısıyla Mısır, Suriye'nin birliğini korumak ve İsrail'in Suriye'nin güneyini işgal planlarına karşı koymak için Esed'in kalmasının gerekliliğine inanmıştır. Şüphesiz Mısır-Rusya yakınlaşması da Kahire yönetiminin Suriye krizi konusundaki pozisyonunu şekillendirmesinde önemli bir rol oynamıştır. Körfez ülkeleri ise Mısır'ın aksine Suriye devrimini başından beri desteklemiş ve Suriye muhalefetine silahlandırılmasına katkıda bulunmuştur.

Suriye konusundaki çelişkili görüşlere bir örnek olarak ise Mısır'ın Ekim 2016'da Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyinde (BMGK) Rusya'nın hazırladı-

14. Naglaa Harb Sayed Ahmed, *Mısır-Körfez İlişkileri: İş Birliği ve Rekabet*, (Ulusal Planlama Enstitüsü, Kahire: 2024), s. 12.

15. Ahmed, *Mısır-Körfez İlişkileri: İş Birliği ve Rekabet*, s. 15.

16. Aya D'ebbes, "Küresel Piyasalarda Mısır Emeginin Haritası", Youm7, 30 Mart 2025, <https://www.youm7.com/story/2025/3/30/6937940/حريطةالعمالةالمصريةفيالأسواقالعالمية-11-08-حليونمصري> (Erişim tarihi: 10 Haziran 2025).

ğı bir karar tasarısına olumlu oy vermesi gösterilebilir. Körfez ülkeleri (özellikle Suudi Arabistan ve Katar) Mısır'ın tutumunu sert bir şekilde eleştirmiştir.¹⁷ O dönemde Suudi Arabistan'ın Birleşmiş Milletler Büyükelçisi Abdullah Muallimi, Mısır temsilcisinin Rus taslak kararı lehine oy kullanmasını acı verici olarak nitelendirmiştir.¹⁸ Rusya'nın taslak kararı kuşatma altındaki bölgelere yardım ulaştırılması ve taraflara derhal çatışmaları durdurma çağrısı yapmış ve terör örgütü olarak kabul edilen Şam Fetih Cephesi'nin ılımlı Suriye muhalif güçlerinden ayrılmasının sağlanmasının en önemli öncelik olduğunu vurgulamıştır.¹⁹ Mısır Suriye'deki yeni yönetime yönelik şüphe ve kuşukları devam ettiği için mesafeli bir tutum izlemektedir.

KIZILDENİZ'DEKİ JEOPOLİTİK REKABET

Eksen güçleri arasındaki en kritik konu Kızıldeniz'in güvenliğidir. Bu konuda iş birliğinden ziyade rekabet söz konusudur. Suudi Arabistan Mart 2015'te Yemen'de savaşa başladığından beri Husi saldırıları karşısında müttefikleri BAE ve Mısır'ın desteklerini yeterince görememiş ve kendisini yalnız bırakılmış hissetmiştir. Bir süre sonra müttefiklerin uzun vadeli hedeflerinin farklı olduğu ortaya çıkmıştır. Nitekim Riyad o dönemdeki Yemen Cumhurbaşkanı Abdurabbu Mansur Hadi'yi iktidara geri getirmeyi ve Husi ayaklanmasını bastırmayı isterken Abu Dabi yönetimi ise daha çok güneye odaklanıp Güney Geçiş Konseyi'ni desteklemiştir. BAE, Güney Geçiş Konseyi güçlerini eğitmiş ve Güney Yemen'in kontrolünü ele geçirmesine yardımcı olmuştur. BAE'nin uzun vadeli hedefinin Aden'den geçen ticaret yollarını kontrol eden bir güney devleti inşa ederek bölgesel hakimiyet kurmak olduğu anlaşılmaktadır.²⁰ BAE'nin Kızıldeniz'in güneyine yönelik stratejik hırslarının en önemli işaretlerinden biri Sokotra Adası üzerindeki kontrolüdür. 2018'de BAE bu adadan güçlerini çekmiş ancak Güney Geçiş Konseyi'nin ada üzerindeki kontrolünü desteklemeyi sürdürmüştür.²¹

17. 2016'da Rusya, BMGK'de Suriye'ye ilişkin Esed rejimi lehine bir taslak karar sunmuştur. Rusya, Suriye konusunda 2011'den beri Esed rejimini koruyabilmek adına veto hakkını da kullanmıştır. O dönemdeki Moskova'nın taslak kararında kuşatma altındaki bölgelere yönelik ABD ve Rusya'nın yardım çabalarının anlaşmaya uygun olması, derhal ateşkes çağrısı yapılması ve terör örgütü olarak tanımlanan Şam Fetih Cephesi'nin ılımlı Suriye muhalif güçlerinden ayrılmasının önemi vurgulanmıştır.

18. "Suudi Arabistan ve Katar, Mısır'ın Rus Projesine Oy Vermesini Eleştirdi", Aljazeera, 9 Ekim 2016, <https://www.aljazeera.net/news/2016/10/9/السعوديةوقطر-تنتقدان-تصويت-مصر>, (Erişim tarihi: 10 Haziran 2025).

19. Nadir Hamami, "Mısır, BMGK'de Rusya'nın Tasarısına Olumlu Oy Verirken Suudi Arabistan ve Katar ise Eleştirilerde Bulunuyor", RT Arapça, 9 Ekim 2016, <https://arabic.rt.com/news/844415>, (Erişim tarihi: 10 Haziran 2025).

20. Savaşın başlangıcından bu yana BAE, Yemen Cumhurbaşkanı Mansur Hadi ve hükümetine karşı çıkan güneydeki çeşitli askeri oluşumları desteklemiştir. Yani Abu Dabi yönetimi koalisyonun belirtilen hedeflerine aykırı hareket etmiştir. "Şabva'dan Sonra Geçiş Konseyi Güçleri Güney Yemen'de Yeni Bölgelerin Kontrolünü Nasıl Ele Geçirdi?", Aljazeera, 27 Ağustos 2022, <https://www.aljazeera.net/politics/2022/8/27/بعد-شبو-كيف-سيطر-مليشيات-الاتقالي>, (Erişim tarihi: 11 Haziran 2025).

21. Güney Geçiş Konseyi'nin kendisi hakkında yaptığı açıklamalara göre 22 Mayıs 1990'dan önce belirlenen sınırlar içinde ülkenin güneyi için geçici bir ulusal liderlik oluşumu olan Konsey, Aydarus Kasım Abdülaziz Zübeydi başkanlığında faaliyet göstermektedir. İlan edilen konseyin başkanlık organı, coğrafi olarak eskiden Yemen Demokratik Halk Cumhuriyeti olarak bilinen ülkeyi temsil eden Güney Yemen valilerinin çoğunluğundan oluşmaktadır.

HARİTA 1. SOKOTRA ADASI*

Kaynak: Saqaff A. Alkaff, Mohammed A. Muqbel ve Salem M. Bin Qadhi, "Cost Analysis of Renewable Energy for Power Supply for Remote Area in Yemen: A Case Study for Socotra Island", World Renewable Energy Congress XI, Abu Dabi, 25-30 Eylül 2010.

* Sokotra Adası, Yemen kıyılarının yaklaşık 380 kilometre güneyinde, dünyanın en yoğun deniz geçişlerinden birinde bulunan takımadalar topluluğunda yer almaktadır. Bu adanın kontrol altına alınmasıyla Aden Körfezi'nin ve dolayısıyla Kızıldeniz'e açılan seyir girişlerinin yönetilmesi mümkündür.

HARİTA 2. BİRLEŞMEDEN ÖNCE YEMEN

Kaynak: Ahmed Nagi, "The Barriers to Southern Yemeni Political Aspirations Are Mainly in the South", Carnegie Endowment for International Peace, 7 Mart 2022, <https://carnegieendowment.org/research/2022/03/the-barriers-to-southern-yemeni-political-aspirations-are-mainly-in-the-south?lang=en>, [Erişim tarihi: 7 Ağustos 2025].

Suudi Arabistan ve Mısır, BAE'nin bu hamlelerini yakından izlemekte ve endişe duymaktadır. Zira her ikisinin de Kızıldeniz bölgesinde stratejik hedefleri bulunmaktadır. Suudi Arabistan, NEOM gibi mega projelerle Kızıldeniz'in stratejik ve ekonomik potansiyelini harekete geçirmeyi ve turizm sektörünü küresel ölçekte

güçlendirmeyi hedeflemektedir. Bu nedenle Kızıldeniz'in güvenliği Suudi yönetimi açısından bölgesel güvenliğin sağlanması stratejisinde büyük öneme sahiptir. Suudi Arabistan'ın Kızıldeniz'i bir bölgesel güvenlik alanına dönüştürme hedefinin en çarpıcı göstergesi ise Mısır'dan Tiran ve Sanafir adalarını alma konusundaki ısrarıdır. Bu talep 8 Nisan 2016'da imzalanan deniz sınırı anlaşmasıyla resmîyet kazanmış ve söz konusu adalar Suudi Arabistan'ın deniz sınırlarına dahil edilmiştir.

Kaynak: Teksas Üniversitesi, http://www.lib.utexas.edu/maps/middle_east_and_asia/strait_tiran_83.jpg, (Erişim tarihi: 11 Haziran 2025).

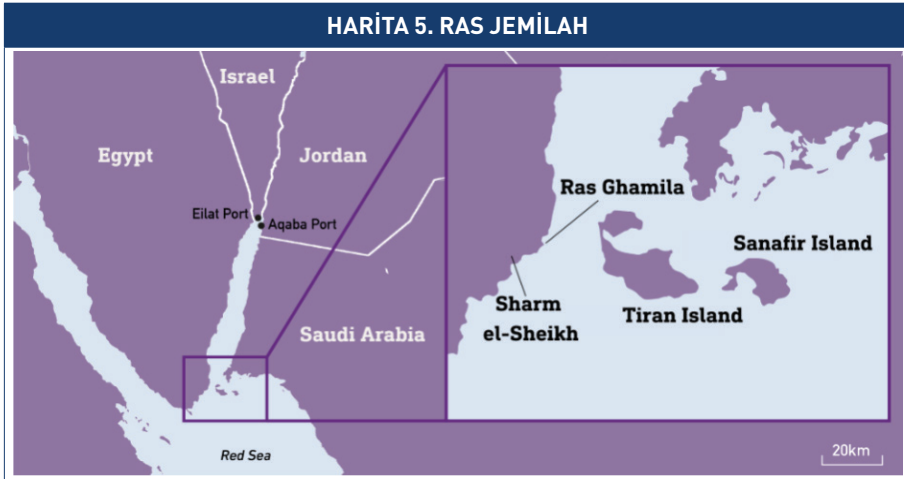
* Tiran ve Sanafir adalarının Tiran Boğazı ile birlikte denetimi Akabe Körfezi'ndeki deniz trafiğinin kontrolünü mümkün kılar. Mısır 1967'de Altı Gün Savaşı öncesinde Tiran Boğazı'nı İsrail'e kapatmıştı. Suudi Arabistan'ın bu adaları devralması ise İsrail ile muhtemel barış görüşmelerinde Riyad'ın elini güçlendirecektir.

Tiran ve Sanafir adalarını ve Tiran Boğazı'nı kontrol etmek Suudi Arabistan'ın Kızıldeniz üzerinde stratejik kontrol sağlamasının tek yolu değildir. Riyad yönetiminin Eritre'deki Dahlak Takımadaları'nın karşısında Kızıldeniz'in güneyindeki Farsan Takımadaları'na sahip olması da bölgedeki güçlü konumunu vurgulamaktadır. Bunun yanı sıra Suudi Arabistan, Mısır kıyısındaki Ras Jemilah'ı kontrol altına alarak Akabe Körfezi'ne girişleri de tamamen denetim altına almayı hedeflemektedir. Kahire yönetimi Ras el-Hikma'yı geliştirmek için Abu Dabi ile 35 milyar dolarlık bir anlaşmanın ardından Riyad ile Ras Jemilah'ı geliştirmek amacıyla 15 milyar dolarlık

bir proje için anlaşma yapmaya yakın görünüyordu. 23 Şubat 2025'te Suudi gazetesi *Okaz* Ras Jemilah'ı geliştirmek için Mısır'ın şu anda devam eden bir ihale sürecinin parçası olarak "büyük Suudi yatırımları" düşündüğünü bildirmiştir.²²

Kaynak: Khalid Mutairi, Magdy Bana, Mashhor Mansor, Saud Rowaily ve Asyraf Mansor, "Floristic Diversity, Composition, and Environmental Correlates on the Arid, Coralline Islands of the Farasan Archipelago, Red Sea, Saudi Arabia", *Arid Land Research and Management*, Cilt: 26, Sayı: 2, [2012], s. 137-150.

Kaynak: "Ras Ghamila: Is Egypt about to Sell Prime Red Sea Area to Saudi Arabia", *Middle East Eye*, 26 Şubat 2024.

Öte yandan Afrika Boynuzu'na açılan kapı olan Kızıldeniz'deki güvenlik Mısır'ın en kritik ulusal güvenlik endişelerinden biri olmaya devam etmektedir. Mısır özellikle Etiyopya ile Büyük Etiyopya Rönesans Barajı konusunda devam eden kriz nedeniyle stratejik etkisinin azaldığını düşünmektedir. BAE'nin arabuluculuğunda Etiyopya ile Tigray arasında imzalanan barış anlaşması Mısır'ın bölgedeki stratejik çıkarlarını zayıflatmıştır. Zira Kahire yönetimi, Tigray sorununu Addis Ababa üzerinde baskı kurmak için bir koz olarak değerlendirmiştir.

22. "Mısır, Ras el-Hikma'nın Ardından Suudi Yatırımlarıyla Ras Jamila'ya da Teklif Sunmaya Hazırlanıyor", *Elbalad*, 25 Şubat 2024, <https://www.elbalad.news/6120878>, (Erişim tarihi: 7 Ağustos 2025).

Öte yandan Suudi Arabistan ve BAE son yıllarda Etiyopya, Eritre ve genel olarak Afrika Boynuzu'na yönelik yatırımlarını artırarak bölgedeki nüfuz mücadelesini derinleştirmiştir. Buna karşılık olarak Mısır da Somali ile ilişkilerini güçlendirme yoluna gitmiş ve bu çerçevede Afrika Birliği Somali Misyonu (AMISOM) kapsamında bu ülkeye askeri birlikler konuşlandırmıştır.

SUDAN'A YAKLAŞIM

Mısır ile BAE arasında Sudan'ın statüsü ve geleceği konusunda derin bir anlaşmazlık olduğu açıktır. Daha önce de belirtildiği üzere iki ülke Beşir hükümetine karşı düşmanlık beslemiştir. Özellikle 2018'de Beşir'in Türkiye'ye Sevakin Adası'nı yönetme hakkı tanınmasının ardından Kahire ve Abu Dabi yönetimleri Beşir'in ayrılışını ilk alkışlayanlar arasında yer almıştır. Ancak Sudan'da iç savaşın patlak vermesiyle Mısır ile BAE arasında anlaşmazlık başlamıştır. Çeşitli raporlar BAE'nin Hemedti liderliğindeki Hızlı Destek Güçleri'ne destek verme nedeninin bu ülkedeki yatırımlarını korumak ve bölgesel nüfuzunu artırmak olduğunu belirtmektedir.²³

BAE, Kızıldeniz'de yeni limanlar inşasıyla birlikte Sudan'ın geniş tarım arazilerine yatırım yapmak ve altın madenlerini geliştirmek de dahil olmak üzere Sudan topraklarına yatırım yapmak için uzun vadeli stratejik hedefler belirlemiştir. Ancak bugüne kadar bu hedefler doğrultusunda ne Beşir ve Burhan hükümetleriyle ne de Hızlı Destek Güçleri ile mutabakata varabilmiştir. 6 Mart 2025'te Sudan, BAE'ye karşı Uluslararası Adalet Divanında Abu Dabi yönetiminin Hızlı Destek Güçleri'ne verdiği destek nedeniyle "soykırımı ortak olma" iddiasıyla bir şikayette bulunmuştur.²⁴ Diğer taraftan Sisi, Cibuti'ye yaptığı son ziyarette Mısır'ın Sudan'da paralel bir hükümet kurulması yönündeki her türlü girişimi reddettiğini teyit etmiştir. Ayrıca Sudan'ın birliğini ve toprak bütünlüğünü korumak için Mısır'ın güçlü ve destekleyici tutumunun altını çizmiştir.²⁵ Sudan'ın Geçiş Egemenlik Konseyi Başkanı Abdülfettah Burhan da Mısır istihbarat şefi Tümgeneral Hasan Reşad'ın Port Sudan ziyareti sırasında kendisine ilettiği resmi davete icabet ederek Kahire'yi ziyaret etmiştir. Bu ziyaretin en dikkat çeken yönü ise iki lider arasında basına kapalı bir şekilde gerçekleştirilen ikili görüşme olmuştur.²⁶ Ancak Mısır çeşitli nedenlerle Sudan'a müdahale konusunda temkinli davranmayı sürdürmektedir. Bunun temelinde ise iki ülke arasında geleceğe dönük ikili düzenlemelere dair vizyon ve uygulama alanında süregelen belirsizlikler yatmak-

23. Hızlı Destek Güçleri'nin, Beşir tarafından Sudan ordusundan bağımsız bir milis gücü olarak kurulduğunu belirtmek gerekir. Bu güçler Suudi liderliğindeki koalisyonun Yemen'deki Husilere karşı savaşında Sudan adına yer almış ve çatışmaya katılan BAE güçleriyle doğrudan iletişim hatları kurmayı başarmıştır.

24. "Sudan, BAE'ye Karşı Uluslararası Adalet Divanında Dava Açtı", UN News, 6 Mart 2025, <https://news.un.org/ar/story/2025/03/1139636>, (Erişim tarihi: 1 Mayıs 2025).

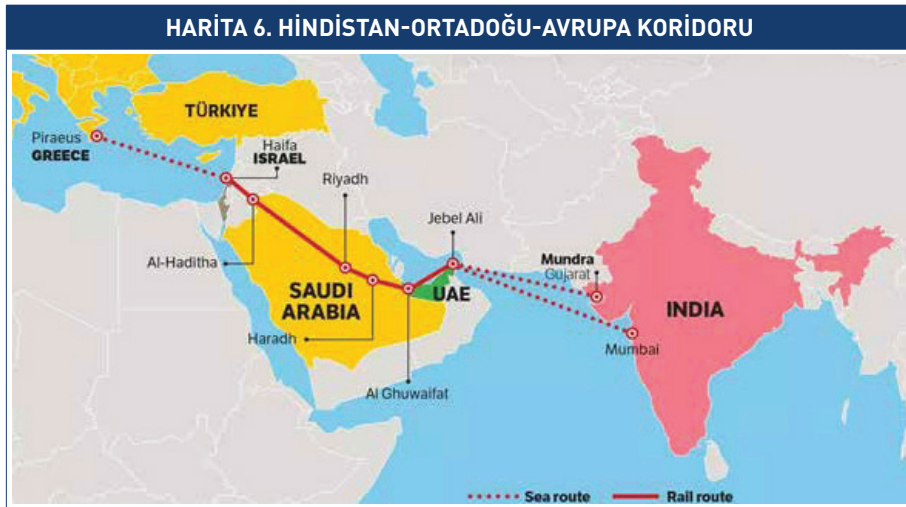
25. Mona Hasan, "'Sudan'da Paralel Bir Hükümet Kurulması Kabul Edilemez' İfadeleri Cumhurbaşkanı Sisi'nin Cibutili Mevkidaşıyla Görüşmesinde Öne Çıkan Mesajları Arasında Yer Aldı", Tahia Masr. 23 Nisan 2025, <https://www.tahiamasr.com/940590>, (Erişim tarihi: 1 Mayıs 2025).

26. Osman Mirghani, "Burhan'ın Kahire Ziyareti", Al-Tayar.net, 29 Nisan 2025, <https://al-tayar.net/الزيارة-الى-القاهرة/>, (Erişim tarihi: 1 Mayıs 2025)

tadır. Sudan dış politikasının stratejik bir zeminden yoksun oluşu ise bu tabloyu daha karmaşık hale getirmektedir.

EKONOMİK YARIŞ VE ANLAŞMAZLIKLAR

Mısır ile Körfez'deki müttefikleri arasında kapsamlı ticaret ve ekonomik iş birliklerine rağmen taraflar arasında temel ekonomik anlaşmazlıklar devam etmektedir. Taraflar arasındaki sınırlı ekonomik iş birliği Arap ekonomik entegrasyonunun önündeki önemli engellerden kaynaklanmaktadır. Bu zorluklar arasında gümrük kısıtlamaları, Arap ürünleri için menşé kurallarıyla ilgili anlaşmazlıklar, farklı tarif ve vergi yapılarının yanı sıra değişen fiyat seviyeleri yer almaktadır. Bunlarla birlikte bu ülkelerin ekonomik ve üretim yapılarındaki çarpıcı benzerlik ise aralarındaki ekonomik iş birliğinin sınırlı kalmasının başlıca nedenidir. Bu benzerlik entegrasyonu kolaylaştırmak bir tarafa rekabeti artırmaktadır.²⁷ KİK ülkelerindeki ekonomik eğilimler ortaklıkları çeşitlendirmeyi ve yeni ittifaklar kurmayı amaçlayan yeni politikaları vurgulamaktadır. Özellikle Kızıldeniz ve Akdeniz'de artan stratejik ticaret genişletme girişimleri bölgesel rekabeti ciddi biçimde körüklemektedir. Bu bağlamda 2021'de Mısır Süveyş Kanalı'nı küresel bir ticaret ve lojistik üssüne dönüştürme hedefiyle stratejisini güncellemiştir. Bu nedenle Kahire yönetimi Suudi Arabistan ve BAE'nin yer aldığı Hindistan-Ortadoğu-Avrupa Koridoru'nu (IMEC) Süveyş Kanalı'nın önemine yönelik potansiyel bir tehdit olarak görmektedir.

Kaynak: "India-Middle East-Europe Economic Corridor (IMEC): Strategic Choices and Way Forward", Research and Information System for Developing Countries, [Mart 2025], <https://www.ris.org.in/sites/default/files/Publication/IMEC%20Report-Web.pdf>, (Erişim tarihi: 7 Ağustos 2025).

Benzer şekilde Riyad'ın Vizyon 2030'u da Suudi Arabistan'ı Doğu ve Batı pazarlarını birbirine bağlayan önemli bir uluslararası lojistik merkezi olarak konum-

27. Salem Saeed Baajajah, "Arap Ekonomik Entegrasyonunun Önündeki Engeller", *Okaz*, 26 Kasım 2010, <https://www.okaz.com.sa/article/365827>, (Erişim tarihi: 11 Haziran 2025).

landırmayı amaçlamaktadır. Eksen ülkeleri arasındaki rekabet özellikle limanlar, havalimanları ve turizm olmak üzere çeşitli sektörlerde çok daha belirgindir.²⁸

Mısır, BAE ve Suudi Arabistan arasındaki bir diğer rekabet konusu ise yabancı yatırım çekme çabalarıdır. Mısır dış finansman açığını kapatmak amacıyla doğrudan yabancı yatırım arayışındayken BAE ve Suudi Arabistan da benzer şekilde yabancı yatırımcıları kendi pazarlarına çekmek için aktif bir politika izlemektedir. Suudi Arabistan, yatırımcıları başarıyla ülkesine çeken BAE ile doğrudan rekabet etmeyi amaçlayan iddialı bir girişim başlatarak bu rekabeti bir adım öteye taşımıştır.²⁹ Bu rekabete daha geniş bir perspektiften bakıldığında Katar ile birlikte üç Körfez ülkesinin uluslararası bir enerji merkezi olmak için yarıştıklarını söylemek mümkündür.

Enerji stratejisini çok boyutlu bir yaklaşımla şekillendiren Mısır doğal gaz arama ve sıvılaştırma altyapısını güçlendirirken elektrik bağlantıları ve yenilenebilir enerji projeleri aracılığıyla Afrika, Avrupa ve Asya arasında bir enerji köprüsü inşa etmeyi hedeflemektedir. 2018'de dev Zohr sahasının keşfinden bu yana Mısır, Idku ve Damietta'daki gaz sıvılaştırma tesisleri sayesinde Doğu Akdeniz'de sıvılaştırılmış doğal gaz (LNG) üretiminde öne çıkan tek ülke olarak kendini bölgesel bir merkez konumuna taşımıştır. Öte yandan küresel doğal gaz rezervlerin yaklaşık yüzde 14'ünü elinde bulunduran ve dünyanın en büyük kaynaklarına sahip Suudi Arabistan, BAE ve Katar ise Türkiye ve İsrail gibi ülkelerle iş birlikleri geliştirerek rekabetçi enerji vizyonları oluşturmaktadır.³⁰

Mısır ile Körfez ülkeleri –özellikle de BAE– arasındaki en kritik ekonomik anlaşmazlıklardan biri ise Mısır ordusunun ekonomideki rolüdür. BAE, Mısır'daki yatırımlarını artırmayı hedeflerken Mısır ordusunun yaptığı yatırımlar Abu Dabi yönetiminin Mısır pazarına açılma çabalarının önünde engel teşkil etmektedir. Bu nedenle BAE son zamanlarda Mısır'daki ekonomik krizi hafifletmek için Mısır ordusunu, varlıklarının bir kısmını Körfez ülkelerine satmaya ikna etmeye çalışmaktadır. Mısır Başbakanı Mustafa Medbuli Mısır IPO Fonu'nun kurulduğunu ve borç-varlık takas anlaşmaları taslaklarının hazırlandığını duyurmuştur. Ancak askeri şirketlerin borsada listelenmesi konusunda siyasi ve askeri liderlikler arasında anlaşmazlıkların olduğu bildirilmektedir. Körfez fonlarının orduya ait varlıklara ilgisi nedeniyle Mısır siyasi liderliği bu varlıkların satışına sıcak bakmaktadır. Suudi Arabistan ve BAE ise yeni satın alımlar için müzakere sinyali vermelerine rağmen mevcut koşullarda ek finansal mevduat sağlamaktan kaçınmıştır. Bu süreçte Nisan 2025'te Başbakan Medbuli 40 ile 60 devlet şirketini borsada halka arz etme planının bir parçası olarak orduyla bağ-

28. Ahmed, *Mısır-Körfez İlişkileri: İş Birliği ve Rekabet*, s. 16.

29. Ahmed, *Mısır-Körfez İlişkileri: İş Birliği ve Rekabet*, s. 18.

30. Ahmed, *Mısır-Körfez İlişkileri: İş Birliği ve Rekabet*, s. 19.

lantılı 5 şirketin satışı için anlaşmalar imzalamıştır.³¹ Abu Dabi'nin Mısır'da yeni kamu varlıkları edinme yönündeki baskısını sürdürmesi öngörülmektedir. Döviz finansmanı krizinin derinleştiği bir dönemde Kahire hükümetinin bu taleplere karşı koyma kapasitesi ise oldukça sınırlıdır. Örneğin BAE'nin Mısır'ın kuzey sahilindeki Ras el-Hikma bölgesine yaptığı yatırımlar birçok Mısırlı entelektüelde Abu Dabi'nin uzun vadeli stratejik hedeflerine dair soru işaretleri uyandırmıştır.

SONUÇ

Mısır-Körfez eksenine; Mısır, Suudi Arabistan ve BAE'nin merkezde yer aldığı, Ürdün ve Bahreyn'in ise bu merkeze yakın politikalar izlediği "üç artı iki" ittifakı olarak tanımlanabilir. Bahreyn'in dış politikadaki sınırlı kapasitesi onu merkezi güçlerin belirlediği stratejik yönelime sıkı sıkıya bağlı kalmaya zorlamaktadır. Ürdün ise benzersiz coğrafyası, demografik yapısı ve tarihi mirasıyla şekillenen kendine özgü bir politika sürdürmektedir. Mısır-Körfez eksenindeki ülkelerin birincil ortak paydasının güvenlik kaygıları olduğunu vurgulamak mümkündür. Bu ülkelerin başlıca güvenlik kaygıları şu şekilde sıralanabilir: İran Şii yayılması, Filistin meselesi ve en önemlisi ise aşırılıkla mücadele.

Eksendeki anlaşmazlık veya rekabet alanları ise enerji, turizm ya da yatırım çekme gibi ekonomik rekabet veya özellikle Kızıldeniz güvenliğiyle ilgili stratejik rekabet şeklinde özetlenebilir. Bu gerçeklerin yanında uluslararası sistemin istikrarsız yapısı ile küresel ve bölgesel güç dengelerinde yaşanan sürekli değişim bölgesel ittifakların analizi ve sınıflandırılmasını her zamankinden daha karmaşık hale getirmiştir. Bu nedenle Ortadoğu'nun dinamiklerini inceleyen araştırmacıların dikkatli davranması ve daha önce bölgede var olan eski ittifak yapılarına güvenmekten kaçınması gerekmektedir. Çünkü bölge ülkelerinin artık uzun vadeli ittifaklara güvenmek yerine çıkarlara dayalı dinamik ve pragmatik bir yaklaşım benimsedikleri açıktır. Tüm bu değerlendirmeler ışığında Mısır ile Körfez'deki müttefikleri arasındaki ilişkiler iki temel senaryo çerçevesinde şekillenmektedir: iyimser senaryoya göre iş birliği ve koordinasyon ön plandayken kötümser senaryoda ise rekabet ve ihtilaf öne çıkmaktadır.

Kötümser senaryoda ekonomik açıdan değerlendirildiğinde Körfez ülkelerinin dış politikasında belirleyici hale gelen faydacı yaklaşım, finansal kararlarını daha rasyonel temellere oturtma eğilimleriyle birleştiğinde, bu durum özellikle ekonomisi kötüleşen Mısır'a yönelik iş birliği politikalarında bir daralmaya yol açabilir. Kahire yönetiminin daha önce sağlanan yardımlardan yeterince yararlanamaması ise bu eğilimi pekiştirecektir. Bu bağlamda Körfez'in hibe ve yardım politikalarında daha az cömert olacağı öngörülmektedir. Öte yandan KİK ülke-

31. "Beş Askeri Bağlantılı Şirketin Satın Teklifi: Mısır Askeri Ekonomi Dönemini Sonlandıracak mı?", Arabi21, 11 Nisan 2025, <https://arabi21.com/story/1674068>, (Erişim tarihi: 3 Mayıs 2025).

rinin özellikle Çin, Türkiye, Hindistan ve İsrail gibi aktörlerle kapsamlı iş birliği anlaşmaları imzalayarak ekonomik ilişkilerini çeşitlendirmesi Mısır'ın bölgedeki ekonomik ortak olarak rolünü zayıflatır. Buna ek olarak özellikle Suudi Arabistan ve BAE'nin sürdürülebilir ekonomiler inşa etmek için benimsediği çeşitlendirme stratejileri Mısır ile doğrudan rekabete yol açan yeni alanların ortaya çıkmasına neden olabilir.

Siyasi açıdan değerlendirildiğinde ise Mısır'ın bölgedeki etkisi özellikle uzun süren ekonomik kriz başta olmak üzere çeşitli nedenlerle büyük ölçüde azalmıştır. Buna ek olarak Körfez ülkelerinin dış politikalarını çeşitlendirerek çok taraflı uluslararası ilişkiler geliştirmesi de Mısır'ın bölgesel düzeydeki önemi ve rolünü geriye itmiştir. Örneğin Körfez ülkeleri ile İsrail arasında doğrudan iletişim kanallarının açılması Kahire'nin Arap-İsrail ilişkilerindeki geleneksel ara bulucu rolünü zayıflatmıştır. Bu gelişmeler Mısır'ın Filistin davasına yönelik diplomatik katılımının azalmasına ve bu rolün Türkiye ve Katar gibi aktörlere kaymasına yol açmıştır. Ayrıca Mısır'ın Afrika'daki rolü ve etkisinin de son yıllarda belirgin şekilde gerilediği gözlemlenmektedir.

İyimser senaryo yönüyle değerlendirildiğinde bahsi geçen gelişmelere rağmen Mısır, Körfez ülkeleri nezdinde önemini tamamen yitirmiş değildir. Mısır'ın Arap dünyasında en büyük nüfusa ve en güçlü orduya sahip bir ülke olduğu unutulmamalıdır. Körfez ülkelerinin karşı karşıya olduğu insan kaynağı ve mekansal kapasite yetersizlikleri onları Mısır'la iş birliğine zorlamaya devam edecektir. Ayrıca Mısır'da yaşanabilecek herhangi bir istikrarsızlık tüm bölgenin güvenlik ve istikrarını olumsuz yönde etkileyebilir. Ekonomik açıdan bakıldığında Mısır bölgede özellikle gayrimenkul, enerji, tarım ve lojistik alanlarında umut vadeden yatırım fırsatları sunan güçlü bir pazara sahiptir. Örneğin Körfez ülkeleri açısından Mısır'ın tarım sektörü büyük önem taşımayı sürdürmekte ve gıda güvenliği kaynağı olma potansiyeli taşımaktadır. Ek olarak Mısır'ın turizm sektörü Bahreyn, Katar ve Kuveyt gibi daha küçük Körfez ülkeleri için önemli yatırım fırsatları sunmaya devam etmektedir. Yine Süveyş Kanalı özellikle Kalkınma Projesi ve ortak sanayi bölgelerinin sunduğu fırsatlar sayesinde Körfez ülkeleri için cazip bir yatırım alanıdır. Mısır ayrıca yenilenebilir enerjide de önemli adımlar atarak yeşil hidrojen ve güneş enerjisi projelerinde ortaklık fırsatları sunmaktadır. Bunlara ek olarak Mısır ve Suudi Arabistan arasında daha büyük bir bölgesel ağın temelini oluşturabilecek bir elektrik bağlantı projesi hakkında görüşmeler sürmektedir.

Gerek iş birliği gerekse rekabet dinamikleri bölgenin çalkantılı koşullarıyla birlikte ele alındığında Mısır-Körfez ekseninde uzun vadeli ve istikrarlı ittifak ilişkilerinin şekillenmesini öngörmek güçtür. Aynı şekilde herhangi bir bölgesel aktörün kendi vizyonunu veya stratejik planlarını tüm bölgeye dayatmasının zor olacağı da açıktır. Sonuç olarak bölgedeki ülkeler en azından işlerini yönetmede koordinasyon içinde olmak zorundadır.

Bu analizde elde edilen bir diğer gözlem ise Kızıldeniz'in güney (Yemen kıyısı ve Babülmendep Boğazı) ve kuzey (Akabe Körfezi ve Tiran Boğazı) girişlerinde önümüzdeki dönemde bölgesel faaliyetlerin artmasının beklenmesidir. Bu faaliyetler özellikle Ben-Gurion Kanalı'nı inşa etme hırısı göz önüne alındığında Kızıldeniz'e stratejik önem atfeden İsrail'i de kapsayacaktır.

CAN ACUN

SETA dış politika araştırmaları alanında araştırmacı olarak çalışmaktadır. Doğu Akdeniz Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü mezunudur. Kanada'da kültürlerarası diyalog çalışmalarında bulunmuştur. Mısır'da Kahire Türkiye Araştırmaları Merkezinde ve SETA Kahire'de Mısır zerine çalışmalar yürütmüştür. Halen SETA Ankara'da Suriye, Irak ve Libya zerine araştırmalar yapmaktadır. İlgili alanları içerisinde çatışma bölgeleri ve devlet dışı silahlı örgütler bulunmaktadır. Suriye Gündemi ve ilgili platformların genel yayın yönetmenliği de yapmaktadır.

MOHAMED EL GABY

Mohamed El Gaby uluslararası ilişkiler uzmanı ve araştırmacıdır. şu anda Ankara Hacı Bayram Veli niversitesi'nde uluslararası ilişkiler alanında doktora yapmaktadır. Ayrıca Ortadoğu ve Afrika alışmaları alanında yüksek lisans derecesine sahiptir. Teknik iş birliği, çok taraflı diplomasi ve stratejik araştırma alanlarında deneyime sahip olan El Gaby; SESRIC, Al Ahram, SDE ve SETA gibi kurumlarda çalışmalar yapmıştır. Arapça, İngilizce ve Türkçe bilmekte; bölgesel politika, su diplomasisi ve kadının siyasi katılımı gibi konularda yayınlar yapmıştır.

Mısır-Körfez Ekseni: Stratejik İttifak mı yoksa Durumsal Ortaklık mı?

Can Acun, Mohamed El Gaby

L Küresel dinamiklerin sürekli değiştiği ve belirsizliklerin derinleştiği bir çağda Ortadoğu da kendine özgü zorluklarla yüzleşmektedir. Bölgedeki ittifaklar, etki alanları ve fay hatları sıklıkla harekete geçmektedir. Böylesine istikrarsız bir ortamda Mısır karşı karşıya geldiği zorluklara rağmen yeni bir dış politika paradigması formüle ederek bu stratejik kaosun üstesinden gelmeye çalışmaktadır.

Bu analiz Mısır-Körfez eksenli ittifakı içindeki stratejik ilişkinin dinamiklerini inceleyerek Mısır, Suudi Arabistan ve Birleşik Arap Emirlikleri arasındaki etkileşimlere odaklanmaktadır. Bu ilişki son on yılda bölgedeki değişen koşullar nedeniyle sayısız iniş çıkışlar yaşamış olsa da en önemli ittifaklardan biri olmaya devam etmektedir. Analiz taraflar arasındaki bağın kalıcı bir stratejik ittifak mı yoksa yalnızca hakim güç dinamiklerine bağlı geçici bir ortaklık mı olduğuna dair fikir vermeye amaçlamaktadır. Ayrıca Mısır-Körfez ittifakının doğasını etkileyen temel faktörleri değerlendirmekte ve taraflar arasındaki fikir birliği ve anlaşmazlıkların ana noktalarını vurgulamaktadır.

ANKARA • İSTANBUL • WASHINGTON D.C. • BERLİN

www.setav.org